

Şile'nin turizm arz ve talebinin değeriendirilmesi

Dr. RIDVAN KOZAK

Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi, Eskişehir / Turkey

NABI EVREN

Coğrafiyacı

ABSTRACT

ASSESSMENT OF TOURISM SUPPLY AND DEMAND IN SİLE

In this paper, tourism supply of Sile, a tourism village which is located 72 km. far from Istanbul, promoted to be one of the significant commercial and industrial centers in Turkey, is inventoried and the features of demand through the destination are explored. It is stated that the amount of demand for Sile is not satisfactory even though it has worthy sources to be used for the tourism industry. Unlike resort hotels, demand shortage appears as a direct result of the short length of accomodation in the destination. In conclusion, it is claimed that the promotion of the destination plays a vital role to pull demand.

Keywords: Turkey, Sile - Istanbul, tourism supply and demand, tourism economics.

GİRİŞ

Turizm bir bakıma, turizm mahrecinden turizm mahalline bir akım olduğuna göre, her turizm mahalli bir veya birçok çekim gücüne sahip olabilir. Turizm mahallerinin potansiyelinin bilinmesi, en azından turizme elverişli yörenin hangi tür turizme konu olabileceğinin tesbit edilmesine yardımcı olarak, etkin turizm politikaları uygulanmasına katkı sağlayacaktır.

İstanbul'a 72 km uzaklıkta olan ve topraklarının yaklaşık % 80 gibi önemli bir bölümü ormanlarla kaplı Şile'de ekonomi genel olarak ormancılık, balıkçılık, elsanatları ve küçük ölçekte ticarete dayalı olmakla birlikte, özellikle son yıllarda turizm faaliyetleri ön plana çıkmış ve konaklama tesisleri sayısında hissedilir ölçüde artışlar görülmüştür.

Bu gelişmelere bağlı olarak, bu çalışmada Şile'nin turizm piyasası incelenerek önerilere yer verilmiştir.

DOĞAL ÇEVRE

Şile, İstanbul ili sınırları içerisinde, Kocaeli yarımadasının Karadeniz kıyısında yer alır. Toplam yüzölçümü 736 km² olup, 7.872 şehirde, 17.500 kırsal olmak üzere toplam 25.372 nüfusa sahiptir.

Şile'nin önemli çekiciliklerinin başında doğal güzellikleri gelmektedir. Özellikle doğal koy, kumsal ve plajları ile ünlüdür.

Sahiller - plajlar

İlçe, batısında Kurma-Karakiraz köyünden başlayan, doğusunda Ağva ve Kadırga koyuna kadar uzanan sahil şeridinde, doğuda daha sık batısında ise seyrek olarak (falez) yalıyurlarla kesilen uzun ve kumlu plajlara sahiptir. Bu plajlara genellikle köy içinden geçen toprak yollarla ulaşılır. Hizmet birimi bulunmayan plajlar çoğunlukla olmakla birlikte hepsi denize girilebilir nitelikte, ince kumlu ve çakılsızdır. Özellikle tesislerin olduğu plajlarda sezonla birlikte bir yoğunluk yaşansa da, Şile Merkez plajı (Şile-Kumbaba) ilçenin en çok turist çeken plajdır. merkeze yakınlığı, mendirek korunması ile dalgasız oluşu, hizmet olanaklarına sahip olması, cankurtaran hizmeti bulunması, sıg ve temizliği tercih edilmesinin önemli nedenleri arasındadır.

Piknik, yürüyüş ve tırmanış alanları

Şile- Ağva ve Şile - İstanbul arasında çok sayıda piknik alanı mevcuttur. Yeme-içme hizmetlerinin de bulunduğu özel piknik alanları hem günübirlikçi, hem de turist ve yerleşiklere piknik yapma olanağı sağlamaktadır.

Farklı uzunluktaki doğal yürüyüş parkurları ve kaya tırmanış alanları, yamaç paraşütü ve model planör uçuşları için gerekli yamaç rüzgarlarına sahip mekanlar değeriendirilebilecek diğer çekicilikler olarak sıralanabilir.

Klimatolojik veriler

Akdeniz ve Karadeniz maritim iklimi arasında geçiş özelliği gösteren iklim tipine sahip olan Şile'de yazlar sıcak ve nisbeten az kurak, baharlar ılık, kış ise soğuk geçer. En düşük sıcaklık ortalaması şubat ayında 1.5 °C, en yüksek ortalama ise Ağustos ayında 26.7°C'dir. Yıllık ortalama güneşlenme süresi 5.8 saat olup, yaz aylarında bu süre 10 saat civarındadır. Yıllık ortalama nisbi nem değeri ise 80.5'dir. En yağışlı ay 117 mm ile Ekim, en kurak ay ise 34.8 mm ile Temmuz'dur. Deniz suyu sıcaklığı ise ortalama 22.8 °C ile Ağustos ayında en yüksek değerlere ulaşmaktadır. En az bulutlu gün sayısına sahip aylar ise 3.1 gün ile Haziran-Ağustos aylarıdır. En bulutlu aylar ile 6.6 ile Ocak ve Şubat aylarıdır.

Hakim olan rüzgarlar kuzey yönlüdür. Karayel, Yıldız ve özellikle kuzeydoğudan esen Poyraz Şile ve çevresini etkisi altında bulundurur. Söz konusu bu rüzgarlar ön-

Tablo 1. Şile'deki plajlar

SIRA	PLAJIN ISMI	İLÇE MERKEZİNE UZAKLIĞI (km)	BOYUTLARI (m)	YÖNÜ
1	Kurna - Karakiraz	30	120x35	Batı
2	Sahilköy	24	100x10	Batı
3	Sofular	12	1000x60	Batı
4	Kızılcaköy	8	500x20	Batı
5	Şile-Kumbaba	Merkez	240x40	Merkez
6	Yalı	Merkez	30x5	Merkez
7	Fusa	Merkez	30x5	Merkez
8	Ağlayan kaya	Merkez	400x20	Merkez
9	Kömür Ayazması	Merkez	50x5	Merkez
10	EŐek Adası	Merkez	800x20	Merkez
11	Yunuslu	9	300x20	Doğu
12	Kabakoz	14	300x20	Doğu
13	Muhmutdere	18	800x20	Doğu
14	Imrenli	21	500x30	Doğu
15	Bozgoca	27	800x15	Doğu
16	Kurtalı	32	2400x40	Doğu
17	Ağvo	42	600x40	Doğu
18	Kilimli	45	200x15	Doğu
19	Kadırga	48	30x5	Doğu

lerinde engel olmadığı için kıyı kısımlarda daha nemli ve sert bir iklime yol açar. Poyraz ise yaz sıcaklığının tesirini azaltıcı etki yapar ve kısmen serinlik, kışın ise soğuk ve ayaz getirir. Őiddetli esen Poyraz ve baudan gelen siklonik rüzgarlar yağışlara neden olur.

Doğal ve tarihi değerler, kültürel atraksiyonlar

Bizans yapısı olan ve 14. yüzyıla ait Sarıkavak, Heciz ve Şile kalesi; 3 yüzyılda Hristiyanlar tarafından ibadet yeri olarak kullanılmış Karasal, Gürlek, İnkese ve Sofular

mağarası; ayrıca yerleşiklerce Zeki Müren Mağarası olarak isimlendirilen, denizden içine kayıkla girilebilen ve 10x15 m boyutunda içinde ince kumlu plajı bulunan Papazburnu mağarası; 1858 yılında Fransızlar tarafından yapılmış elektrik ve gazla çalışabilen farklı yapıya sahip Şile Feneri, ilçenin görülmesi gereken doğal ve tarihi çekicilikleri olarak sıralanabilir.

Turistik bakımdan önemi olan el sanatlarının başında Şile Bezi dokumacılığı gelmektedir. İlçenin olduğu kadar, turistik konu olarak ilçe ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır.

Tablo 2. Kaya tırmanış alanları

ADI	LİLETOLOJİ KAYAÇ DİNCİ	DİKİK TÜRÜ	İLÇE MERKEZİNE UZAKLIĞI (km)	YÜKSEKLİK (m)	YER - MEVKİL
Balıkkoyalar Dikiği	Trias Kreçtaşı (sert)	Kanyon Vadi	33	50	Tepemnayır Köyü
Hacılı Dikiği	Trios Kriçtaşı (sert)	Fay	36	40	Hacılı Köyü
Uçurumlu Dikiği	Paleosen Çakıl (Orta Sert)	Falez	-	40	Fener Alı Mevkii
Yunuslu Dikiği	Eosen Kat. (Kumtaşı, Orta Sert)	Falez	4	40	EŐek Adası M.

Tablo 3. Yürüyüş parkurları

PURKUR ADI	UZUNLUĞU (km)	İLÇE MERKEZİNE UZAKLIK	ÖZELLİĞİ
Imrendere - Ovacık	5	6	Ormanlık
Tepepanayır	6	35	Ormanlık
Karabeyli - Kabakoz	8	30	Ormanlık
Sarıkavak - Dereli	6	28	Ormanlık
Kalem ky.-Hisar Tepesi	20 (2x10)	41	Ormanlık
Karabeyli - Imrenli	7	29	Ormanlık
Yunuslu Vadisi	5	11	Ormanlık
Yeşilvadi - Sofular	6	18	Ormanlık
Şile - Mg. Burnu Mevkii	16 (2x8)	-	Kum
Sahilköy - Mg. Burnu	14 (2x7)	23	Kum
Ağva - Kurfallıaltı Mevkii	6 (2x3)	42	Kum

Her yıl Temmuz ayının son haftası gerçekleştirilen ve çeşitli sanatsal, sportif ve kültürel etkinliklerin yer aldığı "Şile Bezi Festivali" yörede iç ve dış turizm bakımından önemli bir canlılığın yaşanmasına neden olmaktadır.

SUÇ VE OLAYLAR

İlçede son 10 yılda (1985-1995) meydana gelen ve ilk üç sırayı alan suç-olaylar içinde, 308 olayla trafik kazaları ilk sırayı almakta, daha sonra 275 olayla hırsızlık, 146 olayla denizde boğulma gelmektedir.

Trafik kazalarının önemli bölümünün maddi hasarla ve yaralanma ile sonuçlandığı, ölüm olaylarının ise düşük olduğu görülmektedir. Ölümle sonuçlanan kazaların azlığı, yolların dar, virajlı ve bozuk olması nedeniyle sürat yapmaya elverişli olmamasına bağlı olmakla birlikte, kaza olaylarının çoğunluğuna aynı sebeplere bağlanabilir.

İlçede görülen hırsızlık olayları içinde ise ilk sırayı ototeyp hırsızlığı almaktadır. Genelde ilçe merkezlerinin kenar yerleşim birimlerinde, yerleşiklerin ve ikinci konut sahiplerine (yazlıkçılara) ait otolara yönelik olduğu görülmektedir.

İlçe sahillerinde gerçekleşen boğulma olaylarının tamamına yakınının kontrolsüz ve hizmet birimleri olmayan alanlarda olduğu görülmektedir. Son 20 yılda konaklama tesislerinde konaklayan, kontrollü ve hizmet birimlerinin bulunduğu yerlerde denizden yararlanan ziyaretçilerden boğulanların toplam sayısı 4'dür. Boğulanların içinde ise hiç yabancı uyruklu bulunmamaktadır.

TURİSTİK DONATIM VE ÖZELLİKLERİ

Şile'de bakanlık ve belediye belgeli olmak üzere (otel, motel, pansiyon) toplam yatak sayısı 1828 olup, bunun 751'i tüm yıl, 1077'si ise yaz sezonunda hizmet vermektedir. Şile ilçe merkezinde 7 otel, 13 motel-pansiyon olmak üzere, bakanlık ve belediye belgeli 20 tesis bulunmaktadır. Bu tesislerin toplam yatak sayısı 1383 olup, bunun 653'ü bütün yıl, 730'u ise yaz sezonunda hizmet vermektedir. Tesislerin tamamında yeme-içme hizmet birimleri bulunmaktadır. İlçe merkezinde ve toplam yatak kapasitesinin yaklaşık % 25'ini oluşturan 3 otelden 2'si sauna, disko bar, açık ve kapalı yüzme havuza, 1'i ise sadece açık yüzme havuzuna sahip olup, yalnızca 1 otelde açık tenis kortu bulunmaktadır. Tüm bunların dışında 4 otele ait olmak üzere yaklaşık 600 kişilik toplantı amaçlı kullanılabilir 6 salon mevcuttur.

İlçede ev pansiyonu olarak hizmete sunulan yatak sayısı 700, çadır yatak sayısı ise (altyapılı ve ücretli) 530'dür.

Şile ilçesinde 1995 yılında hizmet veren belediye ve bakanlık belgeli yatak sayısı 1720 olup, sadece 1077'si yaz sezonunda, 643'ü ise tüm yıl faaliyette bulunmuştur. İlçe merkezinde 1275 olup, bunun 545'i bütün yıl, 730'u ise yaz sezonunda hizmet vermiştir.

TURİSTİK TALEP VE ÖZELLİKLERİ

Şile'ye yönelik turistik talep, çoklukla yaz (özellikle Temmuz - Ağustos) aylarındadır. Tesislerin doluluk oranlarını gösterir tablodan da anlaşılacağı talep resmi tatil (bayram, yılbaşı vd) dönemlerinde daha yoğun ve eğlence-dinlenme amaçlı olmaktadır. Şile genelinde kongre amaçlı gelenlerin oranı sadece % 4'dür.

Tablo 4. 1995 yılı Şile ilçesindeki belgeli tesislere ait konaklama bilgileri

AYLAR	TOPLAM YATAK	ORTALAMA DOLULUK ORANI (%)	EĞLENCE DİNLENCE TURİST	TOPLAM AMAÇ GELEN TURİST	SPOR AMAÇLI GELEN TURİST	TOPLAM TURİST
Ocak	643	8	750	21	-	771
Şubat	643	6	578	-	-	578
Mart	643	13	1076	177	-	1253
Nisan	643	9	809	59	-	868
Mayıs	643	21	1969	56	-	2025
Naziran	1720	21	5255	163	-	5418
Temmuz	1720	54	13882	50	-	13932
AĞustos	1720	59	15179	19	24	15222
Eylül	1720	22	5444	217	15	5676
Ekim	643	12	648	509	-	1157
Kasım	643	13	813	440	-	1253
Aralık	643	14	1289	261	-	1550

Talebin önemli bir bölümünü yerli turistler oluşturmakta olup, toplam talep içindeki yabancı turistlerin oranı sadece %6'dır. Yerli turistlerin çoğunluğunu İstanbul istikametliler oluşturmaktadır. Yabancılar içinde ise ilk sırayı % 29 ile Almanlar almakta ve daha sonra sırasıyla % 21 ile Rus, % 20 ile Fransız, % 9 ile İngiliz, % 8 ile Avusturyalılar gelmektedir. Yabancı uyruklu turistlerin yaklaşık tamamı eğlence-dinlenme amaçlıdır.

Şile'deki konaklama tesislerinin oldukça düşük dolulukla çalıştıkları gürülmektedir. Buna göre Şile'deki konaklama tesislerinin yıllık ortalama doluluk oranı % 27'dir. Bu oranın en yüksek olduğu ay, % 59.4 ile AĞustos, en düşük ay ise % 6 ile Şubat'tır.

SONUÇ

Yukarıdaki bulgulara göre Şile'ye yönelik talebin arza göre yetersizliği, sayfiye otelleri için oluşmuş genel kanının aksine turistik konaklamaların kısa süreli olduğu, Şile'nin genelde eğlence-dinlenme amacına ve i turizme hizmet verdiği sonucunu çıkmaktadır.

Bu durum, ilk bakışta Şile'nin önemli bir yatak kapasitesine yeni kavuşmuş olması ile açıklanabilir olmakla birlikte, buna yaz sezonunun kısılığı, hafta sonu tatillerinin geçirildiği bir yer imajına bağlı olarak hafta sonu artan talep karşısında yüksek fiyatlama, eğlence olanaklarının yetersizliği, boğulma olaylarının çokluğuna bağlı olarak denizin tehlikeli olduğu yönünde oluşan olumsuz imaj ve tanıtım eksikliği ilave edilebilir.

Bu tesbitlerden yolu çıkılarak aşağıdaki öneriler sıralanabilir:

1. Geceleme sayısına bağlı olarak azalan oranla fiyatlama tekniği uygulamaya sokulmalı ve geceleme sayısının çokluğu turistler için önemli bir avantaj haline getirilmelidir.

2. Yoğun tanıtım çabasına girilmeli ve doğal çevreden de yararlanılarak turiste yönelik aktiviteler (mevcut doğal yürüyüş parkurlarının da organize edilmiş yürüyüş, yakın evre turları, tarihi yerler ve doğal güzelliklerin tanıtımı, organize piknikler, tekne gezileri vb.) düzenlenmelidir.

3. Uzunkum Mevkii (60 m) ve İstavrit Tepesi (80 m) model planör ve yamaç paraşütü uçuşları için gerekli yamaç rüzgarına sahiptir. İlgili kulüp ve demeklerle işbirliği yapılarak meraklılarına bu spordan yararlanma olanağı sağlanmalıdır. Fethiye'de olduğu gibi ticari uçuşlarla önemli bir döviz girdisi sağlayan bu spor, turizm amaçlı olarak değerlendirilmelidir.

4. Talebin mevsimlik özelliğinin aşılabilmesi için; yerel işletmeler arasında yüksek düzeyde işbirliği sağlanarak, kongre turizmi amaçlı kullanılabilir salonların varlığı duyurulmalı, İstanbul gibi önemli bir ticaret merkezine yakın olma özelliği değerlendirilmelidir.

5. Pek çok turistik belde de bulunmayan açık ve kapalı spor kompleksi, spor kulüplerinin yararlanmalarına sunulmalı, ayrıca balıkçı barınağı olarak kullanılan Şile Limanı, barınak özelliklerine kavuşturulmalıdır.

6. Dar ve bozuk Şile - İstanbul karayolunun dışında yapımı devam eden yol acilen ulaşıma açılmalıdır.

Yukarıda sayılanlar Şile'de mevcut olan veya fazla olan çaba sarf delmeden sağlanabilecek mevcudiyetlerdir. Bunun dışında, özellikle son yıllarda boğulma olaylarının çokluğuna bağlı olarak oluşan olumsuz imaj, talebi olumsuz yönde etkileyen önemli bir etken olma yolundadır. Yukarıda belirtildiği gibi boğulmaların belirlenmiş denize girilebilir alanların dışında olması ve boğulanların çoğunluğunun denize girdikleri yerin özelliklerinden habersiz ve / veya deniz kültürü olmayan (ömeğin yüzmeye bilmeme, kıyafetle denize girme, aşırı alkol alma, boğulmakta olan kişiye bilinçsizce yaklaşma vb) kişiler olduğu belirtilmesi gereken önemli hususlardır. Çünkü turist olarak tanımlanan ve denizden yararlanan kişilerin ve yerleşiklerin ölüm oranı yok denecek kadar azdır.

Basında yer alan ölüm haberleri ile Şile sahillerinde olumsuz bir özellikte yüklenmekte ve denizi suçlamak gibi bir yanılgıya girilmektedir. Oysa pek çok ölüm (intihar) olaylarının yaşandığı İstanbul Boğazköprüsü bu nedenle suçlanamayacağı gibi, kişisel kusurlarından kaynaklanan sebeplerle meydana gelen ölümler nedeniyle Karadeniz'in Şile sahilleri de suçlanmamalıdır.

Sonuç olarak, temel sorun olumsuz imaj, talep ve yaratma çabalarındaki yetersizliktir. Kuşkusuz bu önerilerin yerine getirilmesi kurum ve kuruluş ve kişilerin işbirliğini gerektirmektedir. □

NOTLAR

Klimatolojik veriler Şile Meteoroloji istasyonu kayıtlarından elde edilmiştir. 1990-1995 yılları ortalamasını yansıtmaktadır.

09.07.1996 tarihinde Şile plajından alınan su numunesinin T.C. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü Şehir Hıfzısıhha Müessesesi'ne bakteriyolojik analizi yaptırılmış, 9.400 bulunmuştur. T.C. Sağlık Bakanlığı'nın 389 sayılı genelgesinin 706. maddesine göre koliform bakteri sayısı litrede 10.000'den az olduğu için bu sulara denize girilebilir sonucu çıkarılmıştır.

Toplam geceleme (yatak doluluk) Şile'nin toplam yatak kapasitesinin % 20'sini oluşturan farklı özellikteki 5 tesisin geceleme sayılarından yararlanılarak tahmin edilmiştir. Araştırmaya alınan bu tesislerdeki konaklayan turistlerin ortalama geceleme sayısı 2 gün olarak bulunmuştur. Ayrıca işletme sahibi bilgilerine göre ortalama geceleme ev pansiyonları için 2 gün, çadır için 7 gündür. Toplam konaklayan yerli - yabancı turist sayısı, yukarıdaki geneli yansıtmak üzere seçilmiş tesislere ait bilgilerin tüm tesisler için geçerli olacağı varsayılarak tarafımızdan tahmin edilmiştir.

Toplantı salonlarına sahip konaklama tesisleri kayıtlarından alınan toplantı ve spor amaçlı gelenlerin sayısı toplam tahminden düşülerek eğlence-dinlenme amaçlı turist sayılarına ulaşılmıştır.

1994 yılının ilk yarısında toplantı salonlarına sahip 206 yataklı 2 otele, 1996 yılında 108 yataklı 1 otel daha eklenmiştir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Rızaoğlu (1989) "Sayfiye Otelleri ve Özellikleri", *Turizm Dergisi*, Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Nevşehir.

İstanbul Kartal Havacılık Kulübü Raporu (1995).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü Şehir Hıfzısıhha Müessesesi raporu (1995).

Şile Meteoroloji İstasyonu kayıtları (1995).

Şile Belediyesi konaklama işletmeleri kayıtları (1995).

Şile konaklama tesisleri kayıtları (1995).

Şile Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma Komutanlığı kayıtları (1995).

Şile Turizm ve Tanıtma Demeği kayıtları (1995).

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü . *Genel Nüfus Sayımı 1990*.